

ve factors of application of foreign methods of multivariable diskriminant analysis are resulted in. The investigated models are approved on a machine-building enterprise which is characterized by stable financial position.

УДК 330.341.1

Ст. викл. Т.Й. Товт – Мукачівський ДУ

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Розглянуто основні теоретико-методичні підходи до оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства, уточнено сутність поняття "оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства" та доповнено, рекомендований ЮНІДО, перелік показників оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства з урахуванням вимог сьогодення.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, ефективність, результативність, оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Успішне функціонування вітчизняних промислових підприємств і досягнення стратегічних переваг в умовах конкуренції значною мірою залежать від ефективності їх інноваційної діяльності.

Інновації у наш час – одне із найскладніших явищ, яке визначає економічне зростання, розвиток і стійкість фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства. За своєю сутністю "інновації" – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери; а інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1].

Інновації та інноваційна діяльність є необхідною складовою процесу забезпечення успішного, довготривалого та стійкого функціонування підприємства, однією з фундаментальних складових ефективної стратегії та важливим інструментом забезпечення конкурентних переваг.

Проблеми оцінювання ефективності інноваційної діяльності досліджували у своїх працях зарубіжні та вітчизняні вчені: В. Бернс, П. Хавранек [2, с. 246], Г. Бірман, С. Шмідт [3, с. 424], Е. Крилов, В. Власова, І. Журавкова [4], О.Є. Кузьмін [5], С.Ф. Покропивний [6], П. Харіва [7] та ін.

Переважає більшість авторів приділяє основну увагу питанням оцінки економічної ефективності інноваційної діяльності. Так, Е. Крилов, В. Власова, І. Журавкова в [4] пропонують для окремого підприємства розрізняти виробничу, фінансову та інвестиційну ефективність від реалізації інновацій. А П. Харів, О. Собко в [8] зазначають необхідність визначення ефективності інноваційної діяльності підприємства за такими напрямками оцінювання: науково-інформаційного і технічного рівня підприємства, техніко-економічної ефективності інноваційних проектів.

Проте досі в економічній науці не сформовано узагальнювальні методичні основи до аналізу інноваційної діяльності, а наведений перелік підхо-

дів до оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства є далеко не вичерпним. Тому необхідно систематизувати напрацювання, надалі вивчати інструментарію оцінки інноваційної діяльності підприємств і передусім створити адекватну сучасну економіку, комплексну систему показників оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Метою дослідження є обґрунтування і поглиблення теоретико-методичних підходів до оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства; уточнення сутності поняття "оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства"; вивчення та доповнення переліку показників оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства з урахуванням вимог сьогодення.

Базовим поняттям для визначення сутності ефективності інноваційної діяльності є "ефективність". У літературі [9, с. 113-114; 10, с. 505, 508] є різні підходи до трактування цього поняття, однак характерним для більшості з них є відображення тісного зв'язку "ефективності" та "ефекту". Найпоширенішим є підхід, коли ефект розглядається як абсолютний показник, який характеризує величину перевищення вартісної оцінки результатів над витратами, а ефективність – як співвідношення цих результатів та витрат. Отже, маючи однакові елементи – результати і витрати – "ефективність" та "ефект" характеризують об'єкт по-різному: в абсолютному (ефект) чи відносному (ефективність) вираженні.

Соловйов В.П. [11] розкриває інший аспект ефективності, зазначаючи, що "ефективність" у широкому розумінні є економічною категорією, яка проявляється за допомогою сукупності як абсолютних, так і відносних показників. За такого підходу ефект виступає однією з компонент ефективності.

Враховуючи розглянуті аспекти поняття "ефективність", її, на наш розсуд, можна трактувати як кількісну характеристику об'єкта (проекту, програми, процесу та ін.), що відображає його кінцеву результативність і розкриває міру повноти та якості досягнення поставлених цілей за допомогою системи показників. З урахуванням цього, під ефективністю інноваційної діяльності підприємства варто розуміти кількісне вираження її результативності за допомогою системи показників, які характеризують відношення результатів інноваційної діяльності та витрат на її здійснення.

Варто зазначити, що в сучасних умовах, у вітчизняній економічній літературі, практично немає єдиних і науково-обґрунтованих методичних підходів до оцінювання ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств. На наш погляд, під оцінкою ефективності інноваційної діяльності підприємства, потрібно розуміти функцію управління, спрямовану на вивчення стану, тенденцій розвитку, об'єктивну оцінку результатів інноваційної діяльності та розроблення на цій основі рекомендацій щодо подальшого підвищення рівня її ефективності.

Метою оцінки ефективності інноваційної діяльності є комплексний аналіз ефективності інноваційної діяльності та її впливу на найважливіші показники діяльності підприємства, визначення доцільності й оптимальних варіантів реалізації нововведень, оперативне коригування параметрів інноваційних проектів та підтримка стратегічних інноваційних рішень.

Дослідження економічних праць як зарубіжних, так і вітчизняних авторів, виявило різноманітність підходів до визначення показників ефективності інноваційної діяльності. Так, М.П. Голік [12] вважає, що визначати ефективність науково-технічного прогресу потрібно за допомогою системи показників двох рівнів: науково-технічного рівня, до визначальних чинників якого належать рівень удосконалення обладнання, технічних процесів, ступінь механізації та автоматизації виробництва, технічний рівень продукції тощо; економічного рівня, визначення якого полягає в економії витрат виробництва.

Іншу думку висловлює Ю.М. Бажал [13], який пропонує економічну ефективність інновацій вимірювати абсолютними і відносними показниками. Абсолютний показник прибутку від запровадження інновацій охоплює економію від зниження собівартості та від підвищення ціни внаслідок нової якості техніки чи продукції, а відносні показники оцінюють цей прибуток обсягами витрат, інвестицій, продукції, терміном окупності витрат тощо.

Згідно з поглядами Р.А. Фатхутдінова [14], результати науково-технічного прогресу й інноваційної політики на рівні фірми виражаються на організаційно-технічному рівні виробництва. На його думку, показники організаційно-технічного рівня виробництва треба поділити на власні, узагальнювальні, комплексні, значення яких використовується як для його оцінки й аналізу, так і для стратегічного прогнозування.

Колектив авторів під керівництвом О.І. Волкова і М.П. Денисенка [15, с. 601], під час оцінювання економічної ефективності інноваційних проектів розрізняють кілька видів ефективності, залежно від призначення проекту:

- народногосподарську економічну ефективність, яка відображає кінцеві результати реалізації інновацій загалом по національній економіці, тобто інтегральний ефект інновацій у розробників, виробників, споживачів;
- комерційну ефективність, яка враховує фінансові результати учасників інноваційного проекту;
- бюджетну ефективність, яка враховує вплив інноваційного проекту на видатки та доходи бюджетів різних рівнів.

Останнім часом вчені висловлюють думку, що необхідно розрізняти поняття ефективності та результативності [16, с. 124]. Результативність характерна ступенем задоволення потреб зацікавлених сторін, а ефективність є критерієм того, як саме з економічного погляду використовують ресурси підприємства для забезпечення певного рівня задоволення зацікавлених сторін.

Відповідно до рекомендацій Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО) [17], у закордонній практиці застосовуються такі показники оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства: чистий дисконтований дохід; внутрішня норма прибутку або коефіцієнт дисконтування, проста норма прибутку; проста норма прибутку на акціонерний капітал; коефіцієнт фінансової автономності проекту; коефіцієнт поточної ліквідності; термін окупності інвестицій, спрямованих на реалізацію інноваційного проекту.

За інтегральний показник ефективності інноваційної діяльності можна приймати коефіцієнт фактичної результативності (r):

$$r = \frac{R_c}{\sum_{i=1}^N Q_i - \sum_{i=1}^N (H_1 - H_2)}, \quad (1)$$

де: R_c – сумарні витрати на закінчені роботи, прийняті (рекомендовані) до освоєння в серійному виробництві; Q_i – фактичні витрати на НДДКР за i -й рік; N – кількість років аналізованого періоду; H_1, H_2 – незавершене виробництво відповідно на початок та на кінець періоду, що аналізується, у вартісному виразі [18, с. 460]. Але цей показник охоплює лише стадію НДДКР і не враховує подальшого просування нововведень, не дає змоги об'єктивно оцінити інноваційну діяльність на підприємстві загалом.

Оцінювати ефективність інноваційної діяльності можна за такими напрямками [19]:

1. Оцінювання економічної ефективності нововведення стосовно підприємства (як саме воно забезпечує конкурентоспроможність, прибуток та фінансову стабільність підприємства).

2. Оцінювання ефективності управління інноваційною діяльністю стосовно забезпечення неперервності інноваційного процесу й досягнення кінцевої мети отримання новинок (продукту, технологій), що відповідають вимогам ринку.

3. Урахування фактора часу (здатність отримувати необхідні результати за визначений його проміжок).

Єдність згаданих компонентів дає змогу оцінити ефективність управління інноваційною діяльністю, що здійснюють на підприємстві. При цьому необхідно зважати на можливість взаємодії із зовнішнім середовищем підприємства, а саме: кількість об'єктів інтелектуальної власності, що їх купують збоку або ж реалізують на ринку.

З іншого боку, показник результативності інноваційної діяльності на стадії проведення НДДКР, за А.Е. Герасимовим [19], має такий вигляд:

$$R_{\text{НДДКР}} = \frac{\sum_{t=1}^T K_{\text{ефт}} + \sum_{t=1}^T K_{\text{нпт}}}{\sum_{t=1}^T K_{\text{загт}} - \sum_{t=1}^T K_{\text{реалт}}}, \quad (2)$$

де: $R_{\text{НДДКР}}$ – результативність інноваційної діяльності на стадії проведення НДДКР; $K_{\text{ефт}}$ – кількість самостійно розроблених новацій (винаходів, технічних рішень, ідей), що відповідають вимогам підприємства в t -му році; $K_{\text{нпт}}$ – кількість придбаних об'єктів інтелектуальної власності, що відповідають вимогам підприємства в t -му році; $K_{\text{загт}}$ – загальна кількість новацій (винаходів, технічних рішень, ідей) як результат проведення НДДКР і придбання об'єктів інтелектуальної власності у зовнішньому середовищі підприємством в t -му році; $K_{\text{реалт}}$ – кількість об'єктів інтелектуальної власності – результатів НДДКР, реалізованих у зовнішньому середовищі й не використаних у діяльності підприємства в t -му році; T – кількість років аналізованого періоду.

Економічна ефективність від запровадження нововведення характеризується обсягом додатково отриманого прибутку, для цього обчислюють показник річного економічного ефекту (E_p):

$$E_p = (C_1 - C_2) + E_H(K_1 - K_2), \quad (3)$$

де: C_1 та C_2 – собівартість продукції (послуг) до нововведення та після нього відповідно; E_H – нормативний коефіцієнт ефективності; K_1 і K_2 – капіталовкладення, необхідні для виготовлення продукції (послуг) відповідно до і після нововведення.

Цю формулу використовують для розрахунку економічної ефективності, оскільки вона виражає співвідношення між зміною собівартості продукції (послуг) та зміною обсягу капіталовкладень для її виготовлення до і після нововведення. Від того, наскільки об'єктивно та всебічно не оцінено, залежать терміни повернення вкладеного капіталу і темпи розвитку підприємства.

Відсутність комплексного підходу до розроблення показників оцінки ефективності інноваційної діяльності, чіткої системи показників, їх багатозначність і різноплановість у практиці розроблення, а загалом і старі методики ефективності інноваційної діяльності не задовольняють вимог сучасної ринкової економіки. Саме тому потрібні нові методики, які дадуть змогу не тільки визначити комплексну систему показників оцінки ефективності інноваційної діяльності, а й будуть гарантом успішної реалізації вибраної інноваційної стратегії розвитку підприємства.

Для удосконалення оцінки ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств, вважаємо за необхідне доповнити рекомендований ЮНІДО перелік показників:

По-перше, коефіцієнтом ефективності інвестування інноваційної діяльності підприємства (K_{ei}), який пропонуємо визначати за формулою

$$K_{ei} = \frac{D_{in.d.}}{B_{in.d.}}, \quad (4)$$

де: $D_{in.d.}$ – доходи від інноваційної діяльності; $B_{in.d.}$ – витрати інвестиційних ресурсів спрямованих на здійснення інноваційної діяльності. Цей показник надасть змогу керівництву підприємства встановити кількість отриманого доходу від інноваційної продукції в розрахунку на одну гривню інвестиційних ресурсів, спрямованих на здійснення інноваційної діяльності.

По-друге, для оцінювання ефективності інноваційної діяльності, на наш погляд, доцільно використовувати окремі часткові показники, зокрема:

- частки прибутку, отриманого від здійснення інноваційної діяльності ($ЧП_{in.d.}$) в загальному обсязі прибутку підприємства, який матиме такий вигляд:

$$ЧП_{in.d.} = \frac{\Pi_{in.d.}}{ЗП}; \quad (5)$$

- частки інноваційної продукції ($ЧП_{in.prod.}$) у загальній вартості продукції, яку виготовляє підприємство, що обчислюється за формулою

$$Ч_{ін.прод.} = \frac{ОР_{ін.прод.}}{ОР_{пром.прод.}}; \quad (6)$$

- частки нових технологічних процесів, застосовуваних на підприємстві, за вартістю виробленої за допомогою них продукції, у загальній вартості виробленої підприємством продукції.

де: $\Pi_{ін.д.}$ – прибуток підприємства від інноваційної діяльності; $ЗП$ – загальний прибуток підприємства; $ОР_{ін.прод.}$ – обсяг реалізованої інноваційної продукції підприємства; $ОР_{пром.прод.}$ – обсяг реалізованої промислової продукції підприємства.

Ми вважаємо, що визначення цих показників дасть змогу керівництву підприємства зробити відповідні висновки щодо розвиненості та масштабів інноваційної діяльності на підприємстві з метою їх порівняння з аналогічними показниками інших підприємств відповідної галузі чи регіону і прийняття обґрунтованих інноваційних рішень щодо можливостей і перспектив інноваційного розвитку промислових підприємств.

По-третє, на наш розсуд, для повнішого аналізу інноваційної діяльності доцільно також вивчати грошовий потік від інноваційної діяльності як складової грошового потоку підприємства і на його основі розраховувати за такою формулою коефіцієнт збалансованості грошових потоків ($K_{зб.ГПін.д.}$):

$$K_{зб.ГПін.д.} = \frac{ГП_{вх.ін.д.}}{ГП_{вих.ін.д.}}, \quad (7)$$

де: $ГП_{вх.ін.д.}$ – вхідний грошовий потік від інноваційної діяльності; $ГП_{вих.ін.д.}$ – вихідний грошовий потік від інноваційної діяльності.

По-четверте, необхідним є використання показників результативності інноваційної діяльності на стадії проведення НДДКР та запровадження інновацій, а також діяльності підприємства з погляду тривалості процесу розроблення й впровадження інновацій.

Показник результативності інноваційної діяльності на стадії проведення НДДКР ($P_{НДДКР}$) має такий вигляд:

$$P_{НДДКР} = \frac{Кеф. + Кпреф.}{Кзаг. - Креал.}, \quad (8)$$

де: $Кеф.$ – кількість самостійно розроблених новацій (винаходів, технічних рішень, ідей), що відповідають вимогам економічної ефективності підприємства; $Кпреф.$ – кількість придбаних об'єктів інтелектуальної власності, що відповідають вимогам економічної ефективності промислового підприємства; $Кзаг.$ – загальна кількість новацій (винаходів, технічних рішень, ідей) як результат проведення НДДКР і придбання об'єктів інтелектуальної власності в зовнішньому середовищі промисловим підприємством; $Креал.$ – кількість об'єктів інтелектуальної власності – результатів НДДКР, реалізованих у зовнішньому середовищі підприємства й не використовуваних у діяльності промислового підприємства.

Показник результативності інноваційної діяльності на стадії впровадження інновацій ($P_{ВПР}$) має визначатися за формулою

$$P_{ВПР} = \frac{K \text{ впр. ін.}}{K \text{ розроб. ін.}}, \quad (9)$$

де: $K \text{ впр. ін.}$ – кількість впроваджених інновацій, що відповідають вимогам економічної ефективності промислового підприємства; $K \text{ розроб. ін.}$ – число розроблених інновацій, що відповідають вимогам економічної ефективності підприємства, за той же період.

Результативність інноваційної діяльності підприємства з погляду тривалості процесу розроблення й запровадження інновацій ($P_{Т.П.}$) можна визначити за формулою

$$P_{Т.П.} = \frac{T \text{ с. н.}}{T \text{ ф.}}, \quad (10)$$

де: $T \text{ с. н.}$ – суспільно необхідні витрати часу на розробку й використання інновацій; $T \text{ ф.}$ – загальна тривалість циклу розробки й освоєння інновації.

Таким чином, як інтегральний показник, що характеризує ефективність інноваційної діяльності підприємства, можна використати коефіцієнт результативності інноваційної діяльності загалом:

$$P_{ІН.Д.} = P_{НДДКР} \times P_{ВПР} \times P_{Т.П.} \quad (11)$$

Ми вважаємо, що для комплексного визначення результативності інноваційної діяльності підприємства за допомогою розрахунку відповідних показників (коефіцієнта ефективності інвестування інноваційної діяльності; показників частки прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства, частки інноваційної продукції у загальній вартості продукції підприємства; коефіцієнта збалансованості грошових потоків; коефіцієнта результативності інноваційної діяльності загалом та ін.), керівництво та відповідні підрозділи підприємства повинні аналізувати динаміку наведених вище показників порівняно з попередніми періодами, здійснювати оцінку ефективності реалізованих підприємством інновацій і їхнього впливу на показники ефективності функціонування підприємства та, водночас, виявляти можливі резерви поліпшення цих показників.

Для оцінки комплексних результатів інноваційної діяльності підприємств пропонуємо, за даними Державного комітету статистики України [20], розрахувати показники економічної ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні за 2000-2008 рр., які наведемо в табл.

Виконаний аналіз дає змогу констатувати, що протягом 2000-2008 рр. в Україні відбулося зростання обсягу реалізованої інноваційної продукції від 12148,3 млн грн у 2000 р. до 45830,2 млн грн у 2008 р., тобто на 33681,9 млн грн (на 277,3 %), що в середньому за рік становило приріст на 3742,0 млн грн, або на 30,8 %.

Якщо у 2000 р. загальний обсяг інвестицій для фінансування інноваційної діяльності в промисловості становив 1760,1 млн грн, то в 2008 р. ста-

новив 11994,2 млн грн, тобто за досліджуваний період загальні обсяги витрат підприємств на інноваційну діяльність зросли майже у сім разів (на 10234,1 млн грн).

Табл. Економічна ефективність інноваційної діяльності промислових підприємств України за 2000-2008 рр.*

Роки	Показники			
	обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн	обсяг витрат на інноваційну діяльність, млн грн	прибуток від інноваційної діяльності, млн грн	прибуток на 1 грн витрат від інноваційної діяльності, грн
2000	12148,3	1760,1	10388,2	5,9
2001	10365,4	1979,4	8386	4,2
2002	12605,7	3018,3	9587,4	3,2
2003	12882,1	3059,8	9822,3	3,2
2004	18784,0	4534,6	14249,4	3,1
2005	24995,4	5751,6	19243,8	3,3
2006	30892,7	6160,0	24732,7	4,0
2007	40188,0	10850,9	29337,1	2,7
2008	45830,2	11994,2	33836,0	2,8

* Склад і розрахував автор із використанням [20].

Як видно з таблиці, прибуток промислових підприємств України на одну гривню витрат від інноваційної діяльності становив у 2000 р. – 5,9 грн, 2001 р. – 4,2 грн, 2002 р. і 2003 р. – 3,2 грн, 2004 р. – 3,1 грн, 2005 р. – 3,3 грн, 2006 р. – 4,0 грн, 2007 р. – 2,7 грн, 2008 р. – 2,8 грн. Це свідчить про зменшення у 2008 р. окупності витрат на інноваційну діяльність більше ніж у 2 рази, порівняно з 2000 р. А загальне скорочення цього показника в динаміці відображає тенденцію зменшення економічної ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні.

Таким чином, можна зробити висновок, що в сучасних умовах вирішальною умовою розвитку та стабільності підприємств є ефективність їх інноваційної діяльності. При цьому результативність інноваційної діяльності прямо залежить від того, наскільки точно оцінено ефективність інновацій, наскільки адекватно визначено її методи, сформовано чітку стратегію та пріоритети розвитку інноваційної діяльності. Це дає можливість керівникам підприємств виявити як сильні, так і слабкі сторони цієї діяльності, дає змогу приймати обґрунтовані раціональні управлінські рішення та ефективно керувати не тільки інноваційною діяльністю, але й забезпечувати успішний, довготривалий, стійкий розвиток підприємства загалом.

Також ми вважаємо, що результативність інноваційної діяльності промислових підприємств визначається, насамперед, наявністю необхідних внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування інновацій, можливістю їхньої швидкої мобілізації, зацікавленістю інвестора в підтримці інноваційного розвитку. Тому предметом наших подальших досліджень є узагальнення конкретних методичних рекомендацій щодо вибору та обґрунтування індикаторів для оцінювання інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств.

Література

1. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 4 липня 2002 року. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Бернс В. Руководство по оценке эффективности инвестиций / В. Бернс, П. Хавранек. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 1995. – 528 с.
3. Бирман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт. – М. : Изд-во "Банки и биржи", ЮНИТИ, 1997. – 631 с.
4. Крылов Э.И. Анализ эффективности инвестиционной и инновационной деятельности предприятия : учебн. пособие / Э.И. Крылов, В.М. Власова, И.В. Журавкова. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 2001. – 384 с.
5. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність : монографія / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнецова. – Львів : Вид-во ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.
6. Покропивний С.Ф. Ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності / С.Ф. Покропивний, А.П. Новак. – К. : Вид-во КНЕУ, 1998. – 184 с.
7. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів : монографія / П.С. Харів. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка", 2003. – 326 с.
8. Харів П.С. Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств регіону : монографія / П.С. Харів, О.М. Собко. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка", 2003. – 180 с.
9. Українсько-російський економічний тлумачний словник / авт.-упоряд. В.М. Копоруліна. – Харків : Вид-во "Факт", 2005. – 400 с.
10. Економічна енциклопедія. – У 3-ох т. – Т. 1 / редкол.: С.В. Мочерний та ін. – К. : Вид. центр "Академія", 2000. – 864 с.
11. Соловьев В.П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетические эффекты инноваций) / В.П. Соловьев. – К. : Вид-во "Феникс", 2004. – 560 с.
12. Голик М.П. Анализ влияния научно-технического прогресса на эффективность промышленного производства / М.П. Голик. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 1987. – 160 с.
13. Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін : навч. посібн. / Ю.М. Бажал. – К. : Вид-во "Заповіт", 1996. – 240 с.
14. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент : учебник / Р.А. Фатхутдинов. – М. : ЗАО Бизнес-школа Интел-Синтез, 2000. – 624 с.
15. Волков О.І. Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан. – К. : ВД "Професіонал", 2004. – 960 с.
16. Инновационный менеджмент / под. ред. С.В. Ильенковой. – М. : Изд-во ЮНИТИ, 2001. – 327 с.
17. Яцков В. Инновационный путь развития в условиях экономических реформ / В. Яцков // Проблемы науки. – 2002. – № 7. – С. 240-246.
18. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навч. посібн. / Н.В. Краснокутська. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 504 с.
19. Герасимов А.Е. Проблемы повышения эффективности инновационной деятельности / А.Е. Герасимов // Инновации. – 2001. – № 9-10. – С. 46-48.
20. Статистична інформація Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Товт Т.И. Методические подходы к определению показателей эффективности инновационной деятельности промышленных предприятий в Украине

Рассмотрены основные теоретико-методические подходы к оценке эффективности инновационной деятельности предприятия, уточнено содержание понятия "оценка эффективности инновационной деятельности предприятия" и дополнен, рекомендованный ЮНИДО, перечень показателей оценки эффективности инновационной деятельности предприятия с учетом требований настоящего.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, эффективность, результативность, оценка эффективности инновационной деятельности предприятия.

Tovt T.Yo. Methodical approaches to determininG of indexes of efficiency of innovative activity of industrial enterprises

The article the basic theoretical and methodological approaches to estimation of efficiency of innovative activity of enterprise are considered, the essence of concept "estimation

on of efficiency of innovative activity of enterprise" and added, as recommended by UNIDO, a list of indicators of estimation of efficiency of innovative activity of enterprise with the requirements of today's.

Keywords: innovation, innovative activity, efficiency, effectiveness, estimation of efficiency of innovative activity of enterprise.

УДК 332:001.895

Здобувач О.В. Фурсіна – Інститут РД НАН України

КЛАСИФІКАЦІЯ ІННОВАЦІЙ ТА ЗМІСТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Представлено основні класифікаційні ознаки інновацій та визначено, спираючись на ці фактори, сутність та зміст інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційний процес, інноваційна діяльність, класифікація, ознаки інновацій.

Успішність усієї системи заходів державної підтримки та стимулювання інноваційної діяльності залежить від правильно визначених конкретних видів інноваційної діяльності, яких підтримує держава, та необхідних для цього відповідних інструментів підтримки.

Інноваційна діяльність, відповідно до Закону України "Про інноваційну діяльність", – це діяльність, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень та напрацювань і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [1].

На відміну від визначення, сформульованого українським законодавством, яке обмежує інноваційну діяльність тільки випуском на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг, у світовій практиці використовують ширше формулювання, яке охоплює також і розширення та відновлення номенклатури, і покращення якості продукції (товарів, послуг), що випускається, удосконалення технології їх виробництва з подальшим запровадженням та ефективною реалізацією на внутрішньому чи зовнішньому ринках [2, 3, 4].

Погоджуючись з автором [5], визначаємо інноваційну діяльність (англ. innovation – уведення новинок, нововведення) як діяльність, що пов'язана із трансформацією результатів наукових досліджень та конструкторських розроблень у новий продукт, удосконалений технологічний процес чи новий підхід до соціальних послуг, і спрямована на використання і комерціалізацію цих результатів, випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг, і є невід'ємною складовою виробничо-господарської діяльності підприємства, зорієнтованої на оновлення і вдосконалення його виробничих сил та організаційно-економічних відносин.

Об'єктом інноваційної діяльності є інновація. Зауважимо, що терміни "новація" та "інновація" не тотожні. Новація (лат. novatio – оновлення, зміна) – це продукт інтелектуальної діяльності людини, оформлений результатом фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення ефективності виконання робіт. Від моменту прийняття новації до реалізації та розповсюдження вона набуває нової якості, тобто перетворюється в інновацію. У світовій економічній літературі є багато визначень інновації, причому вітчизняні науковці синонімом "інновації" вважають термін "нововведення" [6].